

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

גי באדר תשע"ח
18 בפברואר 2018

השתלבות החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת יוסף ג'בארין ומוצגים בו נתונים על שיעור הסטודנטים הערבים ועל שיעור הערבים בקרב חברי הסגל האקדמי הבכיר במוסדות להשכלה גבוהה. כמו כן מוצג במסמך מידע תמציתי על מדיניות המועצה להשכלה גבוהה לשילוב החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.

האוכלוסייה הערבית מהווה כ-20% מתושבי המדינה וכ-26% מקבוצת הגיל הרלוונטית ללימודים במערכת ההשכלה גבוהה. על אף השיפור שחל בשנים האחרונות (ראו להלן בפרק 1), שיעור ההשתתפות של החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה עדיין נמוך והיא מיוצגת בחסר ביחס לגודלה, הן מבחינת שיעור הסטודנטים הלומדים במערכת ההשכלה הגבוהה בתארים השונים והן מבחינת שיעור הערבים בקרב חברי הסגל במוסדות.

החברה הערבית נחשבת מבחינת המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) לאחת מקבוצות היעד שיש לפעול להגברת נגישותן למערכת ההשכלה הגבוהה, לצורך שילובן בתעסוקה ובחברה בישראל (ראו להלן בפרק 3). כמו כן, בשנים האחרונות קיבלה הממשלה כמה החלטות שמטרתן הגברת השתלבות החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה.¹

מהמסמך עולים בין היתר הדברים הבאים:

- בשנים האחרונות חל גידול בשיעור הסטודנטים הערבים במערכת ההשכלה הגבוהה, בכל רמות התואר. שיעור הסטודנטים הערבים בתואר ראשון עמד בשנת תשע"ז (2016/17) על 16%, לעומת כ-12% בשנת תשע"ב (2011/12); שיעורם בתואר שני עמד בשנת תשע"ז על כ-13%, לעומת כ-9% בשנת תשע"ב; שיעורם בתואר השלישי עמד בשנת תשע"ז על כ-6.5%, לעומת כ-4.5% בשנת תשע"ב.
- ייצוג החברה הערבית בסגל האקדמי הבכיר במוסדות האקדמיים נמוך מאוד. על-פי מדד הגיוון שפותח על-ידי נציבות שוויון ההזדמנויות בעבודה בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ייצוגם הכולל של ערבים בסגל הבכיר במסלול הרגיל באוניברסיטאות בשנת 2013 עמד על 2.26% (92 חברי סגל) ובמכללות על 3.2% (66 חברי סגל).
- לקראת התכנית הרב-שנתית החדשה של המל"ג (2016-2022) הוצבו יעדים כמותיים לייצוג החברה הערבית בהשכלה הגבוהה לשנת 2021: תואר ראשון – 17% (לעומת 14% בעת הצבת

¹ ראו למשל: החלטת ממשלה מספר 922 בנושא: [פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים בשנים 2016-2020](#), 30 בדצמבר 2015; החלטת ממשלה מספר 2397 בנושא: [תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021](#), 12 בפברואר 2017; החלטת ממשלה מספר 59 בנושא: [תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנים 2016-2020](#), 7 ביוני 2015

היעד); תואר שני – 12% (לעומת 10% בעת הצבת היעד); תואר שלישי – 7% (לעומת 6% בעת הצבת היעד).

- המל"ג מפעילה מספר תכניות שמטרתן הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, ובכלל זה: תכניות למתן מידע והכוון מקצועי להשכלה גבוהה; התאמת מסלולי הכנה קדם-אקדמיים; תקציב ייעודי לשיווק המכינות; תמיכה בסטודנטים ערבים בתואר הראשון; סיוע בהשתלבות בשוק העבודה; תכניות ייעודיות לחברה הבדואית ולתושבי מזרח ירושלים; חלוקת מלגות הצטיינות לסטודנטים לתואר שני מחקרי, לדוקטורנטים מצטיינים, לבתר דוקטורנטים הלומדים במוסדות מובילים בחו"ל ולקליטת סגל מצטיין במוסדות האקדמיים. התקציב הכולל של התכניות לשנים 2017-2022 עומד על קרוב למיליארד ש"ח.

1. נתונים על שיעור הסטודנטים הערבים במערכת ההשכלה הגבוהה

להלן יוצגו נתונים על שיעור הסטודנטים הערבים במערכת ההשכלה הגבוהה, בשתי נקודות זמן (שנת תשע"ז למול שנת תשע"ב), בשלושת התארים (ראשון, שני ושלישי), בחלוקה לפי סוג המוסד (אוניברסיטאות, מכללות כלליות מתוקצבות, מכללות לא מתוקצבות, מכללות לחינוך).

טבלה 1. סטודנטים ערבים לתואר ראשון, לפי סוג מוסד, שנת תשע"ב למול שנת תשע"ז²

תשע"ז (2016/17)			תשע"ב (2011/12)			
שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	
15.5%	11,878	76,648	14.4%	10,719	74,608	אוניברסיטאות (ללא הפתוחה) ³
15.5%	8,533	54,891	6.8%	3,735	54,674	מכללות כלליות מתוקצבות
13.0%	4,423	34,027	6.2%	2,285	36,991	מכללות לא מתוקצבות
23.8%	6,124	25,678	24.7%	5,416	21,953	מכללות לחינוך
16.2%	30,958	191,244	11.8%	22,155	188,226	סך הכול

מהנתונים בטבלה עולה כי שיעור הסטודנטים הערבים הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה עלה בשנים האחרונות מכ-12% בשנת תשע"ב (2011/12) לכ-16% בשנת תשע"ז (2016/17). עוד עולה כי העלייה בשיעור הסטודנטים הערבים חלה בכל סוגי המוסדות, למעט במכללות לחינוך בהן נרשמה ירידה קלה בשיעור הסטודנטים הערבים (אם כי עלייה במספרם). את עיקר העלייה אפשר לייחס למכללות הכלליות המתוקצבות ולמכללות הלא מתוקצבות.

² מקור הנתונים בטבלאות 1-3: גבי מיכל אופיר, מרכזת בתחום ההשכלה הגבוהה במועצה להשכלה גבוהה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פברואר 2018.

³ לטענת המל"ג הגידול בשיעור הסטודנטים באוניברסיטאות הוא גבוה מכפי שמוצג בנתונים, שכן השלוחות האקדמיות של האוניברסיטאות בהן מספר הסטודנטים הערבים היה גבוה מאד הולכות ונסגרות, אך באוניברסיטאות עצמן חל גידול משמעותי בייצוג הסטודנטים הערבים. כמו כן, המעבר של אוניברסיטת אריאל ממכללה לאוניברסיטה תרם להורדת ייצוג הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות, שכן ייצוג הערבים בה נמוך משמעותית מייצוגם ביתר האוניברסיטאות.

האוניברסיטאות בהן ייצוג הסטודנטים הערבים בתואר הראשון הוא הגבוה ביותר הן אוניברסיטת חיפה (41.5% בשנת תשע"ז) והטכניון (22.2% בשנת תשע"ז). האוניברסיטאות שבהן ייצוג הסטודנטים הערבים בתואר הראשון הוא הנמוך ביותר הן אוניברסיטת אריאל (4.7% בשנת תשע"ז) ואוניברסיטת בן-גוריון (7.6% בשנת תשע"ז).

טבלה 2. סטודנטים ערבים לתואר שני, לפי סוג מוסד, שנת תשע"ב למול שנת תשע"ז

תשע"ז (2016/17)			תשע"ב (2011/12)			
שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	
9.7%	3,796	39,040	7.9%	3,077	39,072	אוניברסיטאות (ללא הפתוחה)
7.1%	253	3,574	3.8%	100	2,634	מכללות כלליות מתוקצבות
21.7%	2,249	10,382	9.1%	683	7,522	מכללות לא מתוקצבות
23.1%	1,653	7,152	21.3%	734	3,440	מכללות לחינוך
13.2%	7,951	60,148	8.7%	4,594	52,668	סך הכול

מהנתונים בטבלה עולה כי שיעור הסטודנטים הערבים הלומדים לתואר שני במוסדות להשכלה גבוהה עלה בשנים האחרונות מכ-9% בשנת תשע"ב (2011/12) לכ-13% בשנת תשע"ז (2016/17). עוד עולה כי העלייה בשיעור הסטודנטים הערבים חלה בכל סוגי המוסדות. את עיקר העלייה אפשר לייחס למכללות הלא מתוקצבות.⁴

טבלה 3. סטודנטים ערבים לתואר שלישי, לפי מוסד, שנת תשע"ב למול שנת תשע"ז

תשע"ז (2016/17)			תשע"ב (2011/12)			
שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	שיעור הסטודנטים הערבים	מתוכם ערבים	סטודנטים	
5.6%	125	2,242	4.2%	104	2,482	האוניברסיטה העברית
9.5%	105	1,111	4.9%	46	942	הטכניון
4.5%	92	2,040	2.6%	56	2,163	אוניברסיטת תל-אביב
3.7%	71	1,925	2.2%	40	1,785	אוניברסיטת בר-אילן
16.0%	224	1,404	14.1%	170	1,209	אוניברסיטת חיפה
4.4%	70	1,587	3.5%	47	1,332	אוניברסיטת בן-גוריון
1.0%	7	691	1.1%	8	702	מכון וייצמן
6.3%	694	11,000	4.4%	471	10,615	סך הכול

מהנתונים בטבלה עולה כי שיעור הסטודנטים הערבים הלומדים לתואר שלישי באוניברסיטאות עלה בשנים האחרונות מכ-4.5% בשנת תשע"ב (2011/12) לכ-6.5% בשנת תשע"ז (2016/17). עוד עולה כי בכל האוניברסיטאות (למעט מכון וייצמן), חל גידול בשיעור הסטודנטים הערבים הלומדים לתואר שלישי (הגידול המשמעותי ביותר נרשם בטכניון – 9.5% בשנת תשע"ז, לעומת 4.9% בשנת תשע"ב).

על-פי נתוני המל"ג, מעבר לנתונים הכלליים על שיעור הסטודנטים הערבים במערכת ההשכלה הגבוהה, ניתן לראות בשנים האחרונות גידול בייצוג החברה הערבית בתחומי לימוד בהם עד כה ייצוג החברה הערבית היה נמוך באופן משמעותי. בתחומי ההנדסה עלה ייצוג הסטודנטים הערבים ב-66%, במתמטיקה, מדעי המחשב ומדעים מדויקים עלה ייצוג החברה הערבית ב-44%, במדעי הרוח ב-66% ובמדעי החברה, עסקים וניהול ב-87%. בנוסף אפשר לראות קיטון יחסי בחלקם של הסטודנטים הערבים

⁴ על-פי המל"ג, הגידול המשמעותי של הסטודנטים הערבים במכללות הלא מתוקצבות הנו תופעה של השנתיים האחרונות, כאשר קודם לכן המערכת צמחה באופן מאוזן יותר. עוד נמסר מהמל"ג כי ייתכן שמספר הסטודנטים הערבים במכללות הלא מתוקצבות יקטן בהמשך בשל בעיות שהתגלו בחלק מהתכניות שמיועדות לחברה הערבית.

שלומדים הוראה. נתון בולט נוסף הוא ייצוגם של הסטודנטים הערבים בתחומי הרפואה והעזר רפואי. ייצוגם של הערבים בלימודי רפואה עומד כיום על 20% וייצוגם בתחומי מקצועות העזר הרפואיים עומד על 5.27%⁵.

2. נתונים על שיעור הערבים בקרב חברי הסגל האקדמי הבכיר באקדמיה

בשנת 2016 פותח על-ידי נציבות שוויון ההזדמנויות בעבודה (הפועלת במסגרת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים), בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס), "מדד הגיוון" שנועד לספק תמונת מצב על שילוב אוכלוסיות ייחודיות (נשים, ערבים, חרדים, ילידי אתיופיה ובני 45 ומעלה) בענפי כלכלה מרכזיים. בכל שנה מבוצעת במדד בחינה לעומק של אחד מהענפים הנכללים בו. בשנת 2017 התמקד המדד בענפי ההשכלה הגבוהה ובחן, בין היתר, ייצוג ושכר של ערבים בקרב הסגל האקדמי באוניברסיטאות ובמכללות בישראל.⁶

מנתוני מדד הגיוון עולה כי ייצוגם הכולל של ערבים בסגל הבכיר במסלול הרגיל באוניברסיטאות בשנת 2013 עמד על 2.26% (92 חברי סגל) ובמכללות על 3.2% (66 חברי סגל).⁷ שיעור הגברים הערבים בסגל האקדמי הבכיר עמד בשנה זו על 1.9% באוניברסיטאות ו-2.7% במכללות, לעומת 0.26% ו-0.5% בהתאמה בקרב הנשים הערביות. אפשר ליחס את הייצוג הגבוה יותר של הערבים בסגל המכללות על פני האוניברסיטאות לפיזור הגיאוגרפי הרחב של המכללות.

מנתוני מדד הגיוון עולה עוד כי שיעור הגברים הערבים בקרב בעלי דרגת פרופסור מן המניין באוניברסיטאות, נמוך משיעורם בקרב בעלי שלושת הדרגות הנמוכות יותר של הסגל הבכיר (מרצה, מרצה בכיר ופרופסור חבר): 0.8% בדרגת פרופסור מן המניין, לעומת 2.2%-2.3% ביתר הדרגות. כמו כן, במכללות הערבים אינם מיוצגים כלל בשתי הדרגות הגבוהות של הסגל הבכיר, לעומת ייצוג של 3.6% בקרב בעלי דרגת מרצה בכיר ו-2.1% בקרב בעלי דרגת מרצה. בחינה של נתוני השכר של הסגל הבכיר מעלה כי האוניברסיטאות והמכללות משלמות שכר קרוב לשוויוני לערבים באותה דרגה, אולם הייצוג הנמוך של ערבים בדרגות הגבוהות גורם לכך שבבחינת סך כל חברי הסגל הבכיר נמצאו פערי שכר בין יהודים וערבים (כך לדוגמה, גברים ערבים חברי סגל בכיר באוניברסיטאות הרוויחו 84% משכר גברים יהודים חברי סגל בכיר).

מנתונים נוספים שנמסרו לידינו על-ידי הלמ"ס עולה כי בין השנים 2010 ל-2013 חלה עלייה מינורית בשיעור הערבים בקרב חברי הסגל הבכיר באוניברסיטאות ובמכללות המתוקצבות – 2.33% בשנת 2013, לעומת 2.16% בשנת 2010.⁸ על-פי נתונים אלה מספר חברי הסגל הבכיר הערבים גבוה מעט מכפי שמוצג בנתוני מדד הגיוון (על-פי נתוני מדד הגיוון, כאמור, מספרם בשנת 2013 היה 158, בעוד על-פי הנתונים שנמסרו לידינו מהלמ"ס מספרם בשנה זו היה 212). עלייה גדולה יותר נרשמה בשיעור הערבים בקרב חברי

⁵ מתוך אתר המועצה להשכלה גבוהה, הודעה בנושא: [זינוק של 80% במספר הסטודנטים הערבים באקדמיה](#), 25 בינואר 2018.

⁶ הניתוח התבסס על נתוני המל"ג על מספר הערבים בסגל האקדמי הבכיר בשנת 2013, אשר חוברו עם נתוני הלמ"ס על השכר החודשי הכולל של סגל זה מקובץ שכירים של מס הכנסה.

⁷ נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [מדד הגיוון 2017](#), דצמבר 2017.

⁸ ש.ם.

הסגל הזוטר באותם מוסדות – 3.65% בשנת 2013, לעומת 1.77% בשנת 2010. בנוסף, מנתוני הלמ"ס עולה כי שיעור הערבים בכלל חברי הסגל האקדמי במכללות לחינוך עמד בשנת 2013 על 10.4% (449 חברי סגל).⁹

בתוך כך נוסף כי במסגרת תכנית הוועדה לתכנון ותקצוב שליד המל"ג (ות"ת) להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, התבקשו המוסדות האקדמיים לדווח על שיעור הערבים בסגל האקדמי והמנהלי ובוועדות המרכזיות במוסדות (ועד מנהל, סנאט וחבר נאמנים). על-פי המל"ג הדיווח נועד כדי לאפשר מעקב מוסדי פנימי בכל מוסד כדי שיוכל לבחון את עצמו ולהציב מטרות בנושא זה. לטענת המל"ג הנתונים לא נמסרו בצורה אחידה ולכן הם אינם מאפשרים לבצע השוואה בין מוסדות. **עם זאת, נמסר כי התמונה הכללית שעולה מהם היא שעל אף שיפור מסוים שחל בשנים האחרונות, ייצוג החברה הערבית בסגל האקדמי והמנהלי ובוועדות במוסדות האקדמיים נמוך מאוד ודומה למצב שהוצג במדד הגיוון.**¹⁰

3. מדיניות המל"ג לשילוב החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה

בתשובת המל"ג על פנייתנו בנושא נכתב כי פעילות המל"ג-ות"ת להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה עבור החברה הערבית החלה כבר בסוף האלף הקודם על-ידי מיסוד "מלגות מעו"ף"¹¹ לשילוב סגל ערבי במוסדות. בתחילת העשור הקודם הוקמה ועדת היגוי ייעודית לנושא והתקיימו פעילויות לתמיכה בסטודנטים הערבים במוסדות, עם זאת, היקף פעילויות אלה היה מצומצם יחסית.

בשנת 2010 סיכמו ות"ת ומשרד האוצר על תכנית שש-שנתית (2010-2016) למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, במסגרתה הוצב לראשונה יעד מפורש להנגשת ההשכלה הגבוהה לקבוצות שונות באוכלוסייה, ובהן החברה הערבית. בהמשך לכך מונה על-ידי יו"ר ות"ת דאז פרופסור מנואל טרכטנברג צוות מקצועי שגיבש תכנית חומש להגדלת הנגישות להשכלה גבוהה לחברה הערבית. בספטמבר 2012 אישרה ות"ת את תכניות הפעולה שהציע הצוות המקצועי, ובכלל זה חובת מינוי אחראי להגברת נגישות החברה הערבית בכל מוסד אקדמי (תנאי לקבלת תקציבי ות"ת); הפעלת תכניות להגדלת השתלבות סטודנטים ערבים בתואר ראשון במוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת; קידום תכניות למצטיינים בתארים מתקדמים; המשך הפעלת תכנית "מעו"ף" לקליטת סגל ערבי מצטיין במוסדות; קידום שילוב ערבים בסגל האקדמי והמנהלי, במוסדות המנהלים ובוועדות הפנימיות של המוסדות; ועדת ההיגוי לחברה הערבית תהיה אחראית ליישום המלצות הצוות במסגרת התקציב הרב שנתי המיועד לנושא.¹²

לקראת התכנית הרב-שנתית החדשה (2016-2022) הוצבו יעדים כמותיים לייצוג החברה הערבית בהשכלה הגבוהה לשנת 2021: תואר ראשון – 17% (לעומת 14% בעת הצבת היעד); תואר שני – 12%

⁹ הנתונים התקבלו ממר דוד מעגן, ראש תחום חינוך גבוה וכוחות הוראה בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, פברואר 2018.
¹⁰ מר ארן זינר, מרכז בכיר בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות במועצה להשכלה גבוהה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פברואר 2018.

¹¹ מלגות "מעו"ף" מיועדות למדענים מצטיינים מקרב בני המיעוטים, אזרחי מדינת ישראל, שהמוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים על-ידי ות"ת מעוניינים בקליטתם בסגל האקדמי הבכיר בתום תקופת המלגה. בחירת הזוכים נעשית על בסיס של הצטיינות אישית, וללא קביעת מכסה לתחומי מחקר או למוסד.

¹² מתוך: [החלטות ות"ת משיבת הוועדה לתכנון ולתקצוב מספר 14 \(984\)](#), 15 באוגוסט 2012.

(לעומת 10% בעת הצבת היעד); תואר שלישי – 7% (לעומת 6% בעת הצבת היעד). יעדים אלו עוגנו בהחלטת הממשלה מספר 922 שהתקבלה בדצמבר 2015.¹³

בהתאם למטרות שלעיל הוצע מתווה פעילות לטובת הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה עבור החברה הערבית. במסגרת זו מפעילה המל"ג מספר תכניות שתקציבן הכולל לשנים 2017-2022 עומד על קרוב למיליארד ש"ח. כשני שלישי מהתקציב מופנה לטובת פרויקטים שונים (כמפורט להלן) וכשליש לטובת הגדלת מכסות סטודנטים במוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת.¹⁴

בתשובת המל"ג ניתן פירוט רב באשר למספר הפרויקטים המופעלים כיום לצורך הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, ובכלל זה: תכניות למתן מידע והכוון מקצועי להשכלה גבוהה (תכנית "רואד" ופעילות חשיפה והכנה לאקדמיה לכיתות י"א-י"ב בבתי-הספר התיכוניים בחברה הערבית); התאמת מסלולי הכנה קדם-אקדמיים באמצעות מעטפת סיוע ייחודית למכינות המתוקצבות על-ידי ות"ת, תקציב ייעודי לשיווק המכינות ומתן מלגות למצטיינים; תמיכה בסטודנטים ערבים בתואר הראשון במטרה לעודד השתלבות איכותית בלימודים תוך צמצום נשירה, גרירת לימודים ומעבר בין חוגים; סיוע בהשתלבות בשוק העבודה; תכניות ייעודיות לחברה הבדואית (פיילוט "שער לאקדמיה") ולתושבי מזרח ירושלים.

בנוסף צוין בתשובת המל"ג כי בשנים האחרונות הושלם רצף מלגות ההצטיינות החל מתואר שני מחקרי, דרך מלגות לדוקטורנטים מצטיינים, בטר דוקטורנטים הלומדים במוסדות מובילים בחו"ל, ותכנית "מעו"ף" לקליטת סגל מצטיין במוסדות האקדמיים. על-פי המל"ג יש הצלחה מבחינת נתוני הזכייה במלגות לתואר שני ושלישי, אך במלגת הפוסט ובמלגת מעו"ף יש קושי במילוי השורות, והמל"ג פועלת כדי להבין את הסיבות לכך באמצעות מחקר עומק. במסגרת המחקר ייבחן האם יש פערים ייחודיים לחברה הערבית בבואה להתמודד על משרות בסגל האקדמי והאם המחסור במודלים לחיקוי הוא אחד הגורמים לפערים הקיימים. בתשובת המל"ג צוין כי במקביל לכך הם בונים כיום תכנית שמטרה להתמודד עם אתגרים אלו (בשיתוף קרן יד הנדיב).

מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש מהמל"ג לציין מהם היעדים של כל אחד מהמוסדות להשכלה גבוהה בנוגע לקליטת חברי סגל ערבים בשנים הקרובות. בתשובת המל"ג נכתב כי בשלב זה אין יעדים קונקרטיים, אך במסגרת התכנית המוסדות מתבקשים לקבוע יעד לקליטה בכל שנה (אין מדובר על יעד כללי לטווח ארוך) וכן לדווח על מצב הייצוג בכל מוסד. בתשובת המל"ג נכתב עוד כי בשנה האחרונה, לצד אישור התקציב לפעילות המוסדות, ביקשה ועדת ההיגוי באופן ישיר מכלל המוסדות לפעול להגדלת ייצוג החברה הערבית בוועדות הבחורות (סנאט, ועד מנהל וחבר נאמנים) ובסגל המנהלי¹⁵, זאת מתוך תפיסה כי אין מחסור במועמדים לתפקידים אלו (בשונה מהמצב בסגל האקדמי שהקליטה אליו מורכבת יותר).

¹³ החלטת ממשלה מספר 922 בנושא: פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים בשנים 2016-2020, 30 בדצמבר 2015.

¹⁴ מר ארן זינר, מרכז בכיר בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות במועצה להשכלה גבוהה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פברואר 2018.

¹⁵ בדוח הצוות המקצועי של ות"ת להגדלת הנגישות להשכלה גבוהה לבני מיעוטים שפורסם בשנת 2013, נאמד בכ-1.5% שיעורם של הערבים בקרב חברי הסגל המנהלי במוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת. המועצה להשכלה גבוהה, פלורליזם ושיוויון הזדמנויות בהשכלה גבוהה – הרחבת נגישות האקדמיה לערבים, דרוזים וצ'רקסים – דו"ח הצוות המקצועי של ות"ת, מרס 2013.

בתוך כך נציין כי בשנת 2016 הושק מיזם נשיא המדינה "תקווה ישראלית באקדמיה". מיזם זה משותף לבית הנשיא ולמלי"ג-ות"ת והוא מתמקד בין היתר בהגברת הגיוון והייצוג של קבוצות שונות באוכלוסייה (ערבים, חרדים וכו') במערכת ההשכלה הגבוהה, ובפרט שילובן בסגלים האקדמיים והמנהליים במוסדות האקדמיים. בתשובת המלי"ג צוין כי במסגרת מיזם זה מתקיים כיום פיילוט ובו נבחרו חמישה מוסדות לקבל במשך שנה וחצי ליווי מנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה לצורך מיפוי שיטתי ומעמיק של הרכב העובדים ולצורך הגדרת יעדים להגברת הגיוון התעסוקתי.¹⁶

כתיבה: אסף ויניגר

אישור: הודיה קין, מנהלת מרכז המחקר והמידע

¹⁶ מר ארן זינר, מרכז בכיר בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות במועצה להשכלה גבוהה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פברואר 2018.

